

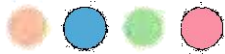
Llengua Catalana Treball d'estiu

Dossier de comprensió lectora

Treball d'Estiu

Nom i cognoms:

24 GALÀXIES

ABANS DE LA LECTURA

L'Univers és encara un gran desconegut, però, tot i així, s'ha avançat molt en el seu estudi i coneixement. A continuació, llegiràs una explicació concisa del que és una galàxia.

1 Abans de llegir el text, com definiries tu una galàxia?

.....

.....

A Una galàxia és una massa enorme d'estrelles, nebuloses i material interestel·lar. Les galàxies més petites contenen al voltant d'unes 100.000 estrelles, mentre que les més grans en poden incloure fins a 3 milions de milions (3 bilions).

B Hi ha tres tipus principals de galàxies, que es classifiquen segons la seva forma: el·líptiques, de forma ovalada; espirals, amb braços que descriuen espirals a mesura que s'allunyen del nucli central, i irregulars, que no tenen una forma determinada. Ocasionalment, la forma d'una galàxia es distorsiona a causa d'un xoc amb una altra galàxia.

C Es pensa que els quàsars (objectes quasi estel·lars) són nuclis de galàxies, però estan tan lluny que la seva naturalesa exacta encara ens és desconeguda. Són objectes compactes i extraordinàriament lluminosos, situats als extrems de l'univers conegut: mentre que les galàxies normals més distants estan a uns 10.000 milions d'anys llum de nosaltres, el quàsar més llunyà està a uns 15.000 milions d'anys llum.

D El nostre planeta es troba dins de la galàxia anomenada Via Làctia o camí de Sant Jaume. Aquesta té forma d'espiral i està constituïda per estrelles velles vermelles i grogues. El nostre Sistema Solar n'és una petita part. Tota la galàxia gira dins l'espai.

DURANT LA LECTURA

A **2** Què és una galàxia?

- El terme *interestel·lar* és una paraula composta formada pel prefix llatí *inter-* i l'adjectiu *stel·lar* (derivat d'*estel*). Què deu ser, així doncs, el material interestel·lar?

B **3** Com es classifiquen les galàxies?

- Per la seva forma.
 Per la seva dimensió.
 Per la quantitat de material interestel·lar.

- Si la forma d'una galàxia es pot distorsionar a causa d'un xoc amb una altra galàxia, això vol dir que les galàxies estan quietes o en moviment?
.....

C **4** Què són els quàsars?

- Recordes quins són els astres que tenen llum pròpia: les estrelles, els planetes o els satèl·lits?

D **5** Com es diu la galàxia on es troba el planeta Terra?

DESPRES DE LA LECTURA

6 Ordena aquests astres o grups d'astres de menys a més gran:

- Via Làctia. Planeta Terra. Sistema Solar.

7 Intenta imaginar-te l'espai. Què sents?
.....

SI NO HO VOLEU DEIXAR AQUÍ

8 Es creu que l'origen de l'univers va ser el *Big Bang*. Saps què és? Esbrina-ho al web www.e-cruilla.cat/univers.

ABANS DE LA LECTURA

Aquest text ens narra una de les moltes aventures que Ulisses, un heroi mitològic de l'antiga Grècia, va viure mentre navegava amb els seus soldats de camí a casa seva, a l'illa anomenada Ítaca.

1 Explica què és un mite:

.....

2 Els ciclops són uns personatges mitològics. Saps quin aspecte tenien? Fixa't en la il·lustració i explica-ho:

.....

A Navegant, navegant, Ulisses i els seus homes van arribar a la terra dels ciclops, uns gegants amb un sol ull rodó enmig del front que estaven acostumats a viure lliurement.

A l'altra riba, hi havia una illa petita, deserta, amb un port tranquil. Ulisses hi deixà els seus companys, i anà amb el seu vaixell i uns quants homes fins a la terra dels ciclops.

B Quan varen arribar veieren una cova, a la vora del mar. Allí hi feia nit Polifem, fill de Neptú, un ciclop terrible, alt com una muntanya. Ulisses deixà la nau i amb dotze companys s'apropà a la cova.

Portava una bóta de vi negre i dolç i un sarró de pa. El ciclop havia sortit de la caverna a pasturar. Els homes hi entraren. Ulisses va insistir a esperar Polifem. Encengueren foc i soparen. De sobte, se sentí un gran soroll.

- c** Era el gegant, que havia tornat i descarregava un feix de llenya per fer-se el sopar.

Ulisses i els seus companys s'amagaren al fons de la cova.

El monstre va menar dins la cova un ramat d'ovelles per munyir-lo i tancà l'entrada amb una pedra enorme. Llavors va veure Ulisses i els seus soldats:

—Eh? Qui sou? —preguntà amb una veu de tro.

—Som uns homes que venim de Troia a demanarte hospitalitat

—respongué Ulisses.

DURANT LA LECTURA

- A** **2** Què és un ciclop?

.....

- Per què creus que Ulisses decideix anar fins a la terra dels ciclops en comptes de quedar-se a l'illa deserta?

.....

.....

- B** **3** Qui era Polifem?

.....

- Per què creus que l'esperen dins la cova en comptes de fugir?

.....

.....

- c** **4** Què volien Ulisses i els seus homes?

.....

- Com reacciona el gegant? Creus que serà amable amb ells?

.....

.....

- Explica què vol dir *munyir*.

.....

.....

D

El gegant va respondre:

—Ni t'ho pensis, que sóc hospitalari! I, a més, sempre tinc molta gana.

I havent dit això va agafar un dels homes i se'l va cruspir. Després els va amenaçar:

—Mai més no sortireu d'aquí! Us menjaré a tots, un per un.

I com que ja estava tip va adormir-se.

Ulisses va estar a punt de matar-lo, però si ho feia, no podrien treure la pedra que tancava la cova. Llavors va idear un pla.

E

L'endemà al matí, quan Polifem va despertar-se, Ulisses va oferir-li vi.

—Té, beu. T'agradarà.

Al cap d'una estona, el gegant va tornar a quedar adormit.

Llavors Ulisses i els seus homes van clavar-li una estaca a l'ull.

Polifem va despertar-se d'un bot, cridant:

—Oh! No m'hi veig, on sóc? Què m'heu fet?

El ciclop, desesperat, va treure la pedra de l'entrada de la cova per fer sortir les ovelles i les anava tocant d'una en una per impedir que Ulisses i els seus companys s'escapessin. Però aquests van lligar-se a la panxa del bestiar i Polifem no els va descobrir.

Un cop a fora van córrer cap al vaixell i Ulisses va cridar:

—Ciclop! Si et pregunten qui et va guanyar, digues que ha estat Ulisses, l'itauquè!

HOMER, *Les aventures d'Ulisses*, adaptació de CARLES RIBA

DURANT LA LECTURA

D **5** Resumeix el que ocorre en aquest fragment:

.....

Et sembla que Ulisses i els seus homes sabien que el ciclop era tan poc hospitalari o els va agafar de sorpresa? Raona la resposta:

.....

.....

Ulisses té un pla per escapar. Què faries tu en aquesta situació?

.....

.....

E **6** Com fugen Ulisses i els seus homes?

.....

Què vol dir *itaquès*?

DESPRÉS DE LA LECTURA

7 Assenyala el missatge que transmet aquesta història:

- És important ser molt fort.
- No és important treballar la intel·ligència.
- És molt important ser espavilat.

8 Com descriuries el protagonista, Ulisses? Marca amb una creu els adjectius més escaients:

- Poruc. Curiós. Intel·ligent. Busca-raons. Temerari.

9 Què hauries fet tu si haguessis trobat l'illa dels ciclops?

.....

.....

SI NO HO VOLEU DEIXAR AQUI

10 Les aventures que visqué Ulisses es conten a l'Odissea, un poema d'Homer. Llegeix-ne una adaptació a www.e-cruilla.cat/odissea.

ABANS DE LA LECTURA

En aquest text, l'autor ens descriu en primera persona un personatge ben curiós pel qual no sent gaire simpatia...

1 Llegeix el títol. Qui imagines que serà en Pep Pompis?

Un professor de matemàtiques. Un veí. Un company de classe.

A L'he dibuixat tantes vegades, que el somnio i tot. Li he posat un nom: Pep Pompis, perquè, segons com, em recorda el veí de dalt, el senyor Josep Pompeu-Ginesta. És un amic de la iaia, tot i que jo penso que és el seu xicot. En fi, al que anava: el personatge és més aviat horrorós.

B El cap és llarg i estret. Imagina't un rectangle vertical un pèl desproporcionat i fet sense regla. Les orelles, gairebé imperceptibles, li pengen com dos mocs del nas (perdoneu-me, si sou fastigosos), un nas que, per cert, sembla marejat, perquè és ben tort. I llarg. I prim. No us el sabria comparar amb res que s'hi assembla. Ho sento.

Té boca de pinyó, com un petit cor d'aquells que dibuixen les nenes quan estan enamorades, de color magrana madura. No me l'imagino fent petons.

C Baixem per avall. No té coll, per tant passo directament al tronc i a les extremitats superiors (com m'ha dit que escrigui el meu germà gran; jo havia escrit cos i braços). Deixa que pensi... Jo diria que sembla una pera que passa gana, amb dos llargs fideus cansats recolzats a cada costat. Les mans, dos guants de goma que descansen al terra. Les cames, curtes i primes com dos quates, li aguanten a dures penes un cul gros.

Ja acabo. Falten els peus. Encara no sé com han de ser: si llargs, o petits, amples o estrets. Et semblaria una bona idea mirar com són els del senyor Josep Pompeu-Ginesta? O ho pregunto a la iaia directament?

DURANT LA LECTURA

A **2** Com és per a tu un personatge horrorós?

.....
.....

B **3** Quina part del cos es descriu en aquests paràgrafs?

.....

■ Amb què podries comparar el nas d'en Pep Pompis?

.....

C **4** El text diu que en Pep «no té coll». S'ha de prendre en sentit literal o és una exageració? Explica el significat d'aquesta frase:

.....

■ Per saber com són els peus d'aquest personatge, l'autor del text suggereix preguntar-ho a la iaia. Per què creu que ho podria saber ella?

.....

DESPRES DE LA LECTURA

5 Quin ordre segueix la descripció d'aquest personatge?

.....

■ És una visió realista o humorística?

6 Qui pot ser en Pep Pompis? Ho revela el text?

.....

18 GLOBUS I PARAULES

ABANS DE LA LECTURA

A continuació, llegiràs les instruccions d'un joc per formar paraules amb uns globus marcats amb les lletres de l'alfabet.

1 Si a cada globus hi ha escrita una lletra de l'alfabet, quants globus es necessitaran?

A Material

5 globus blancs	4 globus roses
4 globus vermells	1 retolador negre
4 globus blaus	1 pissarra
4 globus grocs	guixos dels colors dels
4 globus verds	globus

B Desenvolupament

S'han d'inflar els globus i escriure-hi les lletres de l'alfabet amb el retolador negre. Als globus blancs hi haurà les cinc vocals. Als altres globus s'escriuran les consonants agrupades per colors segons la freqüència d'ús en català.

L'àrea de joc ha de tenir un espai central obert on els participants es puguin moure. Els jugadors es col·loquen a la dreta i a l'esquerra de la pissarra. Llanceu tots els globus blancs (amb vocals) i uns quants de colors a l'aire. Els nens i nenes que els agafin (cada un només en pot agafar un) se'n van a l'altre extrem de la sala o espai delimitat.

C Els participants que tenen globus ensenyen les lletres i aquestes s'apunten a la pissarra utilitzant per a cada lletra el guix de color corresponent al globus. Intenteu tots formar paraules amb aquestes lletres i apunteu-les a la pissarra. Els globus de colors amb lletres que hàgiu utilitzat per compondre paraules s'exclouen del joc.

Torneu a llançar els globus blancs i els globus de colors que quedin, de mica en mica, fins que no pugueu formar més paraules.

DURANT LA LECTURA

A **2** Quants globus necessites en total?

Per a què creus que es faran servir els guixos de colors?

.....

B **3** Les lletres següents estan agrupades segons la freqüència d'ús que tenen en la nostra llengua. Ordena cada grup de lletres del que et sembli el més utilitzat al menys utilitzat.

Globus vermells: S, R, D, M.

Globus grocs: P, Q, V, F.

Globus roses: Z, H, Y, K, W.

Globus blaus: L, T, C, N.

Globus verds: B, G, X, J.

Es llancen tots els globus a la vegada o només alguns?

.....

Quants globus pot agafar cada nen?

.....

c **4** Explica què s'ha de fer amb els globus que s'han atrapat:

.....

DESPRES DE LA LECTURA

5 Amb quines lletres serà més difícil formar paraules? Per què?

.....

6 Coneixes algun joc de taula que consisteixi a formar paraules?

.....

SI NO HO VOLEU DEIXAR AQUI

7 Descobreix cinc noms d'animals voladors en aquesta sopa de lletres:

B	A	B	M	U	S	S	O	L	P
O	I	L	L	E	T	A	S	S	A
R	A	T	A	P	E	N	A	D	A
I	X	D	C	E	G	V	O	A	S
N	C	O	T	E	M	O	S	C	A
O	E	T	E	O	R	O	L	E	G
T	L	L	C	O	L	I	B	R	Í